

RAMSNÄS VID UNDEN

MED OMNEJD

DEL TVÅ
ÅR 1860

Alf Gunnarson

MMXXI

INNEHÅLL

FÖRORD

ÄNNU LÄNGRE
TILLBAKA

HÄRADS-
EKONOMISK
KARTA

RAMSNÄS
MED OMNEJD
ÅR 1860

RAMSNÄS
SVENSTORP
VILLBERGSTORP
BREMEN
LILLA BREMEN
HASSLEFALLET
BREVIKEN
NÄSET
GULLHÖGEN
KROKÖN
ULLSANDSMO
ULLSAND
MOKÄRRET
BLÄCKMON
HAGEN
HERTSMON
HARTSVIKEN/
RÄVFJÄLL

AVSLUTNING

FÖRORD

Här är ett stycke oljemålad tapet som berättar ett stycke historia om Ramsnäs herrgård. Från mitten av sjuttonhundratalet och hundra år framåt var väggarna i storstugan och rustkammare så här ståtligt utsmyckade. En bild av tapeten (från Finnerödjaboken) fick avsluta den första delen och här får denna bild bli länken in till Ramsnäs på artonhundratalet.

I den här delen ska jag fokusera på folket år 1860.

Del ett finns på den här adressen: <http://mosseboblad.se/rams%20nas.pdf>

/ Alf

ÄNNU LÄNGRE TILLBAKA

Följande text och bilder blir den här delens tillbakablick. Finnerödjaboken är källan. Karl Esaias Sahlström (1884 – 1964) var en framstående västgötsk arkeolog, så han visste vad han skrev om – i detta fall en fornborg i närheten av Näset.

Från mitten av järnåldern finns emellertid ett säkert fornminne, den vid Unden belägna *fornborgen på Skansberget*, som upptäcktes av Gustaf Neander sommaren 1929. Skansberget är en bergkulle omkring 150 m i längd, vars sidor mot väster och öster stupa brant ned med mestadels 10 à 15 m höga, otillgängliga väggar. Nord- och sydändan däremot äro långsluttande och här har man tvärs över berget uppfört stenmurar, så att på krönet erhållits en skyddad försvarsställning. Södra muren är lagd av intill meterstora stenar med en jämn lodrät ytterkant, vars höjd varierar mellan 3/4 och 1 1/2 m. Längden är 40 m. Östra änden sluter an till en klippa, utanför vilken leder upp en omkring 4 m bred sluttning, som troligen tjänat som infartsväg. Norra muren är 42 m lång och lagd av mindre stenar till 1/2 à 1 m höjd.

Hela anläggningen är till sin karaktär alldeles lik de förhistoriska fornborgar, som förekomma i norra Götaland och i Svealand, och vilka i flera fall då daterande fynd gjorts, kunnat tidfästas till 400-talet efter Kristi födelse. Dylika borgar ligga vanligen på någon svårtillgänglig höjd, ej alltför långt från dåtida bygder. Anläggningen på Skansberget vittnar om att i trakten funnits bebyggda platser, vars invånare under ofredstider nödgats skaffa sig en tillflyktsort, där de kunnat försvara sig. Borgens storlek tyder på att den byggts för att upptaga en rätt så stor folkskara. Var de människor bort som hit tagit sin tillflykt känna vi ej närmare till. Borgen kan ha nåtts både till lands och till sjöss. I varje fall ligger den som ett vittnesbörd om att i trakten av norra Unden vid mitten av järnåldern funnits bebyggda platser, som vi ej på annat sätt kunnat spåra.

Den södra stemmuren med yttersidan av Skansbergets fornborg i närheten av Lilla Ramsnäs. Foto K. E. Sahlström 1929.

Fotot på K. E. Sahlström från biografi på Nätet och ingressteckningen är Frans Timéns verk. Stenyxan där i mitten t. h. hittades i Barrud 1929.

HÄRADSEKONOMISK KARTA

Från kartbladen Barrud och Åboholm.

De här kartorna kommer att användas även i denna del – nu i originalfärg - eftersom vi närmar oss den tid (omkring år 1880), då kartorna ritades.

RAMSNÄS MED OMNEJD ÅR 1860

RAMSNÄS Det synes ha varit så att Ramsnäs dåmera var 5/6 mantal och det fanns två ägarfamiljer med ansvar för vardera 5/12. Här är den första:

Namn	Födelseår	Födelseort	Notering
Anders Persson	1808	Ramundeboda	Husbonde
Anna Stina Andersdotter	1814	Bäck	Husfru
Per August	1835	Finnerödja	Son
Justina Lovisa	1836	Finnerödja	Dotter
Clara Johanna	1838	Finnerödja	Dotter
Anders Gustaf	1840	Finnerödja	Son. Avled 1857
Carl Johan	1842	Finnerödja	Son
Sofia Ulrika	1845	Finnerödja	Dotter
Victor	1847	Finnerödja	Son
Albert	1849	Finnerödja	Son
Erik Ludvig	1851	Finnerödja	Son
Augusta	1853	Finnerödja	Dotter

Anders Persson var gift med Stina Jansdotter (född i Ramundeboda 1810). Hon avled 5 februari 1856 och Anders Persson (49) gifte sig år 1857 med Anna Stina Andersdotter (43). Hon hade blivit änka år 1853. Hennes make var Olof Mörk (född 1809 i Lilla Bremon). Olof Mörk och Anna Stina Andersdotter var bosatta i Sörgården och det var därifrån hon kom till Ramsnäs 1857. Det var sex söner och fyra döttrar i familjen, När modern Stina Jansdotter avled var den yngsta – Augusta – bara tre år. Den äldste - sonen Per August – var tjuogoett.

Senare (1862) flyttade familjen till Korterud i Finnefalls rote:

Familjen Persson i Korterud.

Därmed lämnar vi ägarfamiljen Persson. På nästa sida: tjänstefolket på deras del år 1860.

Det var många tjänare och tjänarinnor som vistades på Ramsnäs något eller några år vid mitten av seklet, men såvitt jag kan se var ingen kvar år 1860. Däremot på den andra delen var Pehr Johan Pettersson (född 1834) och Carolina Pettersdotter (född 1838) i tjänst på Ramsnäs år 1860.

Den här brukar- familjen var definitivt på Ramsnäs år 1860. Den andra halvan (5/12 mantal):

Namn	Födelseår	Födelseort	Notering
Anders Bengtsson	1820	Ramundeboda	Husbonde
Britta Larsdotter	1817	Finnerödja	Husfru
Anders Gustaf	1850	Finnerödja	Son
Josefina Paulina	1855	Finnerödja	Dotter
Carl Wiktor	1858	Finnerödja	Son

Familjen flyttade till Hova socken 1861. Bland tjänstefolket (förra sidan, nedre delen) finns de två som står nederst på sidan 6. Ser du någon mer? ☺ .

Den här familjen kom 1860 och tog Ramsnäs jordbruk i bruk:

324. Ramsnäs

Fr. Anders Anders Silfverin	Grythyttan	7/11	+	+	+		
Mo. Anna Cajsa Eriksdotter	Höjedsjö	3/29/13	+	+	+		
Dot. Håkan Carlsson	Höjedsjö	12/42	+	+	+		
Mo. Carin Håkansdotter	Grythyttan	3/5/44	+	+	+		
Dot. Lisa		5/5/45	+	+	+		
Son. Erik		3/12/47	+	+	+		
Dot. Gustafva		5/16/53	+	+	+		
Dot. Sofia	Höjedsjö	7/4/40	+	+	+		

60 Örebro
60 Karlshögens Övnerså
60 Finneröda
vaccinerade
adm. 63
..... adm 63
afte
*afte
g...

Änkan Carin Håkansdotter, Anders S. mor (född 1781 i Grythyttan), kom också till Ramsnäs 1860.

SVENSTORP 1/6 MANTAL

Namn	Födelseår	Födelseort	Notering
Nils Petersson	1811	Ramundeboda	Husbonde
Johanna Eriksdotter	1818	Finnerödja	Husfru
Johanna Lovisa	1839	Finnerödja	Dotter
Albert	1841	Finnerödja	Son
Victor	1842	Finnerödja	Son
Oskar Alexander	1845	Finnerödja	Son
Augusta Amalia	1848	Finnerödja	Dotter. Död 1851
Gustaf Constantin	1850	Finnerödja	Son. Död s. å.
Carl Johan	1852	Finnerödja	Son
Nils Gustaf	1854	Finnerödja	Son
Augusta	1859	Finnerödja	Dotter
Emanuel	1860	Finnerödja	Son. Död 1861
Sofia Ulrika Andersdotter	1845	Ramundeboda	Piga

VILLBERGSTORP 1/8 MANTAL

Namn	Födelseår	Födelseort	Notering
Johannes Eriksson	1820	Finnerödja	Husbonde
Maja Svendsdotter	1818	Finnerödja	Husfru
Johannes Jansson	1818	Finnerödja	Husbonde
Märtha Eriksdotter	1825	Finnerödja	Husfru
Maja Stina	1845	Finnerödja	Dotter
Erik Johan	1848	Finnerödja	Son
Lovisa	1851	Finnerödja	Dotter
Carl Viktor	1854	Finnerödja	Son
Pehr Gustaf	1856	Finnerödja	Son, Avled 1857
Gustaf	1859	Finnerödja	Son. Tvilling
Augusta	1859	Finnerödja	Dotter. Tvilling
August	1863	Finnerödja	Son
Viktor Pettersson	1843	Finnerödja	Dräng
Anders Gustaf Pettersson	1873	Finnerödja	Dräng
Stina Greta Johansdotter	1838	Finnerödja	Piga

BREMON 1/8 MANTAL

Namn	Födelseår	Födelseort	Notering
Erik Jansson	1789	Finnerödja	Husbonde
Anna Katrina Jansdotter	1787	Finnerödja	Husfru
Anna	1812	Finnerödja	Dotter
Jan Peter	1823	Finnerödja	Son
Maja Kristina	1826	Finnerödja	Dotter
Stina	1829	Finnerödja	Dotter
Erik	1832	Finnerödja	Son
Maja Stina	1854	Finnerödja	Stinas dotter
Britta Maja Andersdotter	1827	Ramundeboda	Piga
Carl Johan Johansson	1842	Finnerödja	Dräng
Johannes Jonsson	1836	Nysund	Dräng

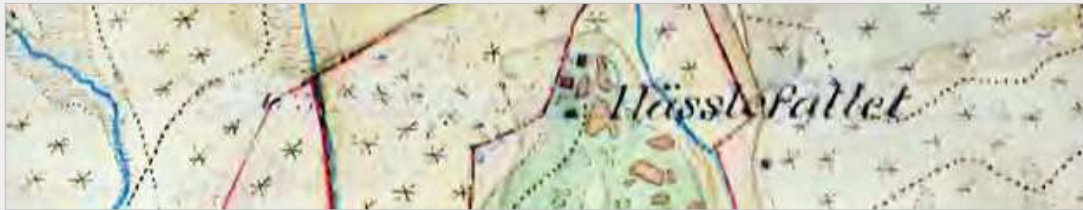
LILLA BREMON

Torp under Laxå Bruk

Peter Andersson	1898	Finnerödja	Husbonde
Anna Olofsdotter	1892	Finnerödja	Husfru
Maja Stina	1824	Finnerödja	Dotter

Annas vuxne son och deras vuxna döttrar – Olof (39), Anna (33) och Sofia (31) – hade dragit sin kos år 1860. Maja Stina hade en egen son – Johan August (född 1854). Denne avled senare (1862).

HASSLEFALLET

Hässlefallet fick det heta på kartan. Torp under Laxå Bruk.

Namn	Födelseår	Födelseort	Notering
Carl Carlsson	1818	Askersund	Husbonde
Johanna Cathrina Hindriksdotter	1819	Ramundeboda	Husfru
Carl Viktor	1840	Finnerödja	Son
Anders Gustaf	1843	Finnerödja	Son
Pehr Johan	1847	Finnerödja	Son
Lovisa	1851	Finnerödja	Dotter
Clara Augusta	1855	Finnerödja	Dotter. Tvilling *)
Johanna Sofia	1855	Finnerödja	Dotter. Tvilling *)
Johanna	1856	Finnerödja	Dotter
Augusta	1859	Finnerödja	Dotter
Erik Larsson	1783	Finnerödja	Änkling. Inhyt

*) Båda tvillingarna avled efter tre veckor.

BREVIKEN

T v: Husförhörboken 1845 – 65, uttolkad på nästa sida. T h: Vägen till Breviken, september, 2020).

(BREVIKEN)

Namn	Födelseår	Födelseort	Notering
Nils Jansson	1794	Askersund	Husbonde
Anna Larsdotter	1800	Älgarås	Husfru
Anna Stina	1833	Finnerödja	Dotter. Bräcklig
Nils Gustaf Nilsson	1835	Finnerödja	Dräng

Nils och Annas barn - Andreas (född 1821), Johanna (född 1826), Johan Olaus (född 1829), Nils Gustaf (född 1835 och Carl Victor (född 1838) - hade alla lämnat Breviken år 1860.

På väg till - och vid – Brevikens badstrand 1 september 2020. Foto: Alf.

NÄSET

Näset. Torp till Laxå Bruk,

Namn	Födelseår	Födelseort	Notering
Peter Andersson	1791	Finnerödja	Inhyst
Stina Carlsdotter	1793	Finnerödja	Inhyst
Carl Peter Petersson	1827	Finnerödja	Husbonde
Sofia Persdotter	1829	Finnerödja	Husfru
Carl Victor	1849	Finnerödja	Son. Avl s. ä.
Anna Sophia	1850	Finnerödja	Dotter
Augusta Lovisa	1853	Finnerödja	Dotter
Emma	1860	Finnerödja	Dotter
Maja Isaksdotter	1816	Finnerödja	Änka. Inhyst
Johan August	1838	Finnerödja	Änkans son
Beata	1845	Finnerödja	Änkans dotter
Lovisa	1848	Finnerödja	Änkans dotter
Carl Petter Olofsson	1842	Finnerödja	Dräng

GULLHÖGEN

Torpet Gullhögen, nästgårds till ramsnäs.

Namn	Födelseår	Födelseort	Notering
Anders Andersson	1808	Finnerödja	F. d. Husbonde
Maja Eriksdotter	1814	Finnerödja	F. d. Husfru
Johannes	1834	Finnerödja	Son
Johannes Andersson	1834	Finnerödja	Husbonde
Johanna Johansdotter	1835	Finnerödja	Husfru

Johannes och Johanna fick senare (1863) sonen Carl Gustaf. De fick troligen fler barn men just nu håller jag mig till husförhörboken 1845 - 65.

En annan sak: Jag använder *Husbonde* och *Husfru*, oavsett om det gäller hemmansägare eller torpare, Gullhögen var ett torp.

Den som minns (från del ett) vad den här holmen heter, får en guldstjärna.

KROKÖN

Den här unga familjen fanns på öns torp år 1860:

Torp. Johan Claeskiöns	Finner	1/4 29	+	+	+	35. Bläckmon
Ho. Maja dot. Erik	Finner	2/4 26	+	+	+	
dot. Augusta Maria	Finner	1/4 55				
dot. Emma Christina	Finner	2/5 58				
dot. Beda Lovisa	Finner	7/5 61				

Dottern Augusta Maria avled redan 1856 och Beda Lovisa föddes året efter vårt slutår (1860). Carolina Svensdotter (född 1838) från Bläckmon, var piga på ön.

ULLSANDSMO 1/8 MANTAL

1/8 Ullsandsmo eget.						
Anders Jansson	And	1/4 10	+	+	+	
Ho. Lovisa Erik	And	05	+	+	+	
Kattf. Carl & Johanna	And	3/2 29	x	+	+	37. Kändens 57. Ullsands
Ho. Johanna Erik	Finner	1/6 33	+	+	+	60. Skottorp
dot. Erik Gustaf	Finner	3/5 63				

Inga konstigheter. De hade faktiskt en piga: Maja Sofia Larsdotter (född 1841).

ULLSAND

Torp under Laxå Bruk.

Ullsand Torp under Laxå						
Jan Johansson	And	2/4 64	+	+	+	dot 19/10 = 69
K. Katrina Jansdotter	And	2/4 64	+	+	+	
J. Johanna Jansdotter	And	2/4 64	+	+	+	38. Kattf
J. Johanna	And	2/4 64	+	+	+	37. Kattf
J. Johanna	And	2/4 64	+	+	+	35. Kattf
K. Britta Lena Johansson	Finner	1/4 63	+	+	+	38. Jansdotter
J. Erik Johan	Finner	3/2 54				37. Kattf
J. Erik Gustaf	Finner	2/5 56				
dot. Johanna Jansdotter	Finner	1/4 56	+	+	+	38. Kattf

Här var bara Jan Johansson (64) och Katrina Jansdotter (64) kvar år 1860 och ett par år senare blev Katrina alldeles ensam.

MOKÄRRET

Namn	Födelseår	Födelseort	Notering
Jan Hansson	1804	Finnerödja	Husbonde- Ägare
Maja Eriksdotter	1794	Undenäs	Husfru
	Lovisa 1841	Finnerödja	Dotter

Dottern Johanna (född Eriksdotter 1828) och sonen Gustaf (född Jansson 1834) hade lämnat hemmet.

BLÄCKMON

Bläckmon. Torp under Laxå Bruk.

Namn	Födelseår	Födelseort	Notering
Sven Larsson	1792	Finnerödja	Husbonde
Kathrina Jansdotter	1804	Finnerödja	Husfru
	Anders 1831	Finnerödja	Son
	Sven 1833	Finnerödja	Son
	Stina 1835	Finnerödja	Dotter
	Carolina 1838	Finnerödja	Dotter
	Lovisa 1840	Finnerödja	Dotter
	Johannes 1842	Finnerödja	Son
	Gustaf 1847	Finnerödja	Son

Döttrarna Stina och Carolina var pigor hos andra familjer år 1860.

HAGEN

Hagen. Torp under Laxå Bruk.

Namn	Födelseår	Födelseort	Notering
Katrina Olofsdotter	1804	Finnerödja	Änka
Johanna Petersdotter	1848	Finnerödja	Änkans dotter
Erik Svensson	1818	Finnerödja	Husbonde
Maria Andersdotter	1820	Finnerödja	Husfru
	Carl Johan 1854	Finnerödja	Son
	Anders Petter 1855	Finnerödja	Son
	Erik Gustaf 1858	Finnerödja	Son
	Clara Christina 1860	Finnerödja	Dotter
	Augusta 1862	Finnerödja	Dotter
Lovisa Israelsdotter	1841	Finnerödja	Piga

HERTSMON

Hertsmön var tidigare husarboställe. År 1860: torp under Laxå Bruk.
Jag gissar att det låg där, till höger, på kartan.

Namn	Födelseår	Födelseort	Notering
Erik Pehrsson	1823	Finnerödja	Husbonde
Britta Stina Andersdotter	1820	Finnerödja	Husfru
Erik Johan	1845	Finnerödja	Son
Lovisa	1850	Finnerödja	Dotter
Gustaf	1853	Finnerödja	Son
Maria	1855	Finnerödja	Dotter
Augusta	1857	Finnerödja	Dotter
Oscar	1860	Finnerödja	Son
Jan Erik Andersson	1834	Hova	Make. Inhyst
Johanna Jansdotter	1834	Udenäs	Maka. Inhyst
Erik Johan	1858	Finnerödja	Son
August	1860	Finnerödja	Son

HARTSVIKEN / RÄVFJELL

Anders Andersson (född i Finnerödja 1795) och Katarina Andersdotter (född i Hova 1803) och deras barn bodde här från slutet av 1820- talet. Hon avled år 1849 och han år 1850. Vid utgången av 1860 var två bröder kvar i Hartsviken, sedan deras syster Gustava (född 1844) avlidit det året (1860) och bröderna Anders Peter och Johan (födda 1827 och 1830) samt systemen Sofia (född 1840) flyttat tidigare.

Namn	Födelseår	Födelseort	Notering
Per Gustaf Andersson	1837	Finnerödja	Son
Carl Victor Andersson	1842	Finnerödja	Son
Olof Olofsson	1821	Finnerödja	Husbonde, Brukare
Sara Stina Andersdotter	1827	Ramundeboda	Husfru *)
Johanna Sofia	1858	Finnerödja	Dotter
P. Erik Andersson	1834	Snavlunda	Dräng
Augusta Carlsdotter	1842	Finnerödja	Piga

*) Sara Stina kom som piga till Hartsviken 1857, Så träffade hon Olof, som kommit från Näset och de blev ett par. Det var väl fint. Sen fick Johanna Sofia en lillebror 1861. Han fick namnet Anders Gustaf.

AVSLUTNING

Kommen så här långt ser jag att den här framställningen vinner på att jag avslutar här och skriver en del tre, som kommer att beskriva samma trakt år 1920. Kanske blir det också lite framåtblickar, ett par decennier, i den delen.

Länken mellan de tre delarna är den där tapeten som hängde på Ramsnäs i hundra år, från mitten av sjuttonhundratalet. Jag skulle så gärna vilja se hela och få en förklaring till vad den egentligen föreställer, vem som skapat den och så vidare. Det låter sig emellertid inte göras, så det blir bilden ur Finnerödjaboken en gång till.

Del tre kommer om någon vecka.

Mariestad 2021-08-25 / Alf

Torvtäcktbod, söder om Ramsnäs, står det i bildtexten (Picryl.com)